

Ideer

HAAKON LIE (1905-2008). Partisekretær i Arbeiderpartiet 1945-1969. Generalsekretær i Europabevegelsen under EF-striden i 1972. Etter det skogsarbeidar og forfatter.

DIKTET

Gamle lopper hopper bukk

Eg står med nasen i eit ukjent syskrin.
Det stikk i brystet.
Her lukter ikkje det same, som heime.

Nålauge er trongt.
Kjolen min er tettsitjande.

Her står eg oppreist.

Vever, med ureine slektsledd.

Kirsten Opstad

Septemberfinalist, Diktammeret/dagbladet.no

KULTURTIPSET

Galleri Melk

KUNST: Nye gallerier med ambisjoner starter ikke opp i Oslo hver dag. I et lite, men elegant lokale i Københavngata 4 på Grünerløkka har imidlertid to unge fotografer i høst åpnet Galleri Melk, som med sin satsning på ungt skandinavisk samtidsfotografi tar opp konkurransen med det 32 år gamle Fotogalleriet. Utstillingen som henger på veggene nå - galleriets andre - er signert den tidligere Tom Sandberg-assistenten Morten Andenæs (f. 1979), og bærer tittelen "Mutual Exclusion".

Særlig to av de tre store fargebildene han viser i det lille gallerirommet, tematiserer makt og autoritet på en nærmest fysisk påtrengende, riktig ubehagelig måte. Andenæs er for øvrig også representert med et praktfullt, utpreget malerisk fotografi i Galleri Riis' omfattende gruppeutstilling av alle dets kunstnere - arrangert i anledning åpningen av galleriets nye og større lokaler. Vel verdt å besøke, også den, med signaturer som Sverre Wyller, Olav Christopher Jenssen og Paul Osipow på veggene.

Kåre Bulie,

hovedanmelder for litteratur og kunstkritiker i Dagbladet

KULTUR I BILDER

MYK KAMPKUNST: En kinesisk Shaolin-munk viser sine kunster under forestillingen «The Holy Mountain» ved Mediterranean Conference Center i Valletta på Malta. Forestillingen viser gamle nærkampsteknikker, kombinert med meditasjonsteknikk og treningsmetoder fra kinesisk Kung Fu og indisk Kalaripayattu. Foto: Reuters/Scanpix

Haakon Lie såg Dagbladet som ei demokratisk halvjomfru og talerør for Norges Kommunistiske Parti. «Arbeiderpartiets McCarthy», svarte Dagbladet.

Femti år m drittssleng

HAAKON LIE

Andreas Hompland
hompland@online.no

DAGBLADETS forhold til Haakon Lie - og omvendt, er eit spesielt kapittel i norsk etterkrigshistorie. Med hans egne ord i «Aktuelt Perspektiv» utpå 90-talet: «Dagbladet slenger selvfølgelig dritt på meg som de alltid har gjort. Men så har jeg slengt mye dritt tilbake».

Det begynte tidlig på 50-talet då Dagbladet dreiv politisk klappjakt på Lies nære allierte Jens Chr. Hauge. Endå bitrare for fiksaren Haakon Lie var Dagbladet sine avsløringer av dei mafiose tilhøva i Norsk Sjømannsforbund, som hadde direkte linjer til partikontoret. Forbundsformannen, som også hadde vore stortingsmann for Arbeiderpartiet, fekk bot for valutasvindler og smugling då dei kjøpte filmapparat i USA - til bruk i Arbeiderpartiets agitasjon.

EI ANNA SIDE av striden var at Dagbladet sympatiserte med den utanrikspolitiske opposisjonen i Arbeiderpartiet. Saman med vekeavisa «Orientering» var Dagbladet deira pustehol i offentligheta. Eit høgdepunkt og etterord i den føljetongen var Sigbjørn Hølmebakks kronikk «Brønnpisserne». Der herska det ingen tvil om at Haakon Lie var sjølve sjefsforurensaren.

HAAKON LIES MOTANGREP mot dei undergravande kreftene var heftet «Kaderpartiet» i 1954 - ein forkorta og fornorska utgave av den amerikanske sosiologen Philip Selznicks bok «The Organizational Weapon: A study of Bolshevik Strategy and tactics». Der tok Lie også på seg å avsløra dei kommunistiske dekkorganisasjonane i Norge. Det var skarpe stikk mot Birøktarlaget, og «De tuberkuløses hjelpeorganisasjon» blei aldri friskmeld etterpå.

Dagbladet hadde store oppslag og følgde opp med harde angrep på «Arbeiderpartiets McCarthy». Lie svarte i ein ny pamflett med tittelen «De kommunistiske dekkorganisasjonene. Dagbladet og

kaderpartiet». Der karakteriserte han Dagbladet som «det mest effektive talerør for Norges Kommunistiske Parti». Eit anna favorittbegrep var «demokratiets halvjomfruer».

I «STORTINGSPROFILER» tok Dagbladets Anton Beinset for seg den politiske broilerproduksjonen i arbeiderbevegelsen med så sjikane personkarakteristikk at avisa blei dømd i PFU for brot på god presseskikk. Ein anonymisert smaksprøve: «De er ikke vokst opp langsomt og naturlig som menneskesjeler skal gjøre. De er blandet og bearbeidet materiale som er helt i en form og hokus pokus filiookus - der er AUF-Sørmarka-mennesket skapt, ferdig til levering og bruk. De kan begynne sin robotgang i moderne norsk politikk».

FRA DEN POLITISKE ARENA var Arve Solstads fornyande grep i politisk journalistikk på 60-talet. Med basis i deep throats og statsvitenskapelig kunnskap kommenterte han, i Jens Arup Seips ånd, partias indre liv og spenningar og analyserte kordan politikken blei laga og partia drivne - slik partia ikkje ville at det skulle framstå. Det gjekk særlig ut over Arbeiderpartiregimet - med Haakon Lie i skurkerolla. Det blei lese som ein gløtt bak lukka dører der det var så lågt under taket at bare dei duknakka kunne trivast.

LUSEKNEKKARLANDSMØTET i Arbeiderpartiet i 1967 var det første som gjekk for åpne dører. Det var der Einar Gerhardsen kom med sin salve: «Du skal vite, Haakon, at du har skaffet mange av oss vanskeligheter ved at vi ikke kunne si vår mening rett ut, uten å risikere et oppgjør av en karakter som man mellom kamerater og partifeller ikke skal ha.»

Dei to kamphanane hadde kvar si tolking av kva Lie hveste til Gerhardsen på tomannshand etterpå. Lies versjon var: «Du forsøker å knekke meg som ei lus!» Gerhardsen hørte det slik: «Jeg skal knekke deg som ei lus».

Landsmøtet var i sjokk. Mange gret og lurte på kva som nå ville skje med ørna mellom partia når slike motsetningar mellom oligarkane kom åpent fram.

SOLSTAD OG DAGBLAGET hadde dekk parti-opposisjonens kampanje mot Lie grundig før landsmøtet. Men då utløysinga kom, var den likevel så voldsom at Solstad blei like paralyisert som alle andre. Det ber også kommentaren hans dagen derpå preg av.

Dette var i dei tider Dagsnytt og Dagsrevyen ikkje befatta seg med tabloide og oppsøkende uvesentligheter, men Per Norvik fekk med det store oppgjeret i aftenutgaven, for det var i dei tider AftenAften var ein nyhetsavis om ettermiddagen og ikkje lokal boksemat. Men det var Orientering som først fleire dagar seinare hadde fått med seg sjølve luseknekkinga.

HAAKON LIE drog rett frå landsmøtet til ein konferanse på Sjusjøen med redaktørane i A-pressa: «Der møtte jeg bare venner. Det gjorde godt». Dei blei samde om å driva skadebegrensing og tona ned striden av omsyn til Partiet. Einar og Haakon sende ut ei felles pressemelding om at det bare hadde vore ein privat samtale som ikkje hadde offentlig interesse.

Partiformann Bratteli var sfinx som vanlig. Først mange år seinare ga han den konstituerande replikken: De mest opprivende skilmissene er de som rammer de beste ekteskapene.

HANS OLAV LAHLUM dømmet uavgjort i luseknekkarstriden. Han trur på Lies versjon, men tvilar ikkje på at Gerhardsen oppfatta det som eit trugsmål. Derfor levde han i frykt og beven, særlig for at den eldsprutande partisekretæren skulle ramma han ved å skandalisera fru Werna for hennar nære forhold til personell ved den sovjetiske ambassaden.

Lie var truande til det. Han var ein temperamentsfull karismatikk med to ansikt: Inkluderande empatikar og ekskluderande hysterikar. Partiets byggmester og vaktmester brukte både sjarmen og varmen, kulden og raseriet strategisk. Han heldt oppsikt med folk og sirkla dei inn. Han brukte hersketeknikkar som innga skrekk, dårlig samvittighet og underkastelse. Men også hengivenhet. Eller hat. Uenighet var svik. Opposisjon var å dolka Haakon og Partiet i ryggen.

Langtidsminnet var like formidabelt som selektivt. Han bar med seg mistankar og agg til per-